

Horvátország és Magyarország büntetési rendszerének összehasonlítása a 2013 évi új Btk-ák alapján

I. ELŐSZÓ

A horvát országgyűlés 2011. október 21-én fogadta el az új Btk-t (a függetlenné válást követően az első horvát Btk-t 1997-ben hozták létre, 1998. január 1-jén lépett hatályba, miután kihirdették a Narodne novine 110/97. számában, majd többször módosították: Narodne novine 27/1998, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/03, 105/2004, 84/2005, 71/2006, 110/2007, 152/2008. sz.), amelyet 2011. november 7-én hirdették ki a Narodne novine nevű hivatalos közlöny 125/11. számában, majd 2013. január 1-jén lépett hatályba. Ezzel befejeződött a horvát anyagi büntetőjog hosszú évekig tartó átalakulása a volt jugoszláv szocialista jogrendszerből a modern európai jogrendszerbe.

Az új Büntető törvénykönyv java részében a német, svájci és osztrák Btk, olykor pedig a francia, belga, szlovén, svéd, fin, illetve lengyel jogból átvett megoldásokra épülve több új megoldást vezetett be a horvát büntetőjogba, ugyanakkor az ENSZ jogszabályaival és az Európai Unió jogi szerzeményeivel (Horvátország 2013. július 1. óta EU tagállam), az Európai Tanács egyezményeivel, az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogelvéivel és sztenderdekkel is összehangolt.

Az új horvát Btk büntetési rendszerének kidolgozásánál ugyanazokkal a problémákkal kellett szembenézni, mint amelyekkel Magyarországon is találkoztunk a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Magyar Közlöny 92. szám. 2012. július 13.) létrehozásánál. A déli szomszédoknál is a rendszerváltást követően új jogrend alakult ki, a háború következményei mellett (Horvátországban hivatalosan Honvédelmi Háborúnak nevezik az ország 1991. június 25-én kikiáltott függetlenség után kirobbant és a megszállt területeinek 1995-ben bekövetkezett visszafoglalásáig tartó horvátországi fegyveres konfliktust), nőtt az elkövetett bűncselekmények száma, emellett megjelent a bűncselekmények egyre súlyosabb elkövetési módja, a gazdasági bűnözés és a kábítószerrel kapcsolatos bűntettek. A bűnözés média általi prezentálása, a társadalomról igen sötét képet fest, ami a lakosság biztonság érzetére is kihat. Ezért igyekezett a törvényhozó olyan büntetési rendszert kialakítani, amely egyrészt elriasztja a bűnözőket a bűnözéstől, másrészt pedig meggyőzheti az állampolgárokat a közbiztonság helyre állításáról.

A 2013. július 1-jén hatályba lépett magyar Btk. szigorította a különböző büntetéseket, főként a közrend és közkerécs területén. Ugyanezt tapasztalhatjuk a horvát Btk esetében is. Magyarországon a legnagyobb vitát a tényleges életfogytiglani börtönbüntetés intézménye eredményezte, amelynek bevezetését a horvátok is fontolgatták (az életfogytiglani büntetést), de helyette mégis az ötven évig tartandó szabadságvesztés büntetést választották.

A hely szűkössége miatt jelen tanulmányban csupán a horvát büntetési rendszer egyes megoldásait hasonlítjuk össze a magyar Btk. szabályozásával.

II. A HORVÁT BÜNTETŐJOGI TÖRVÉNY ÁLTAL HOZOTT VÁLTOZÁSOK

A 2013-tól hatályos Btk mellett a horvátországi büntetőjogi reform során elfogadták az új Büntetőeljárásról szóló törvényt (Narodne novine br. 152/08, [76/09](#), [80/11](#), [121/11](#), [91/12](#), [143/12](#), [56/13](#), [145/13](#)), A pártfogói felügyeletről (probációról) szóló törvényt (Narodne novine br. 143/12), Az ítélet jogi következményeiről és a büntetési nyilvántartásról s rehabilitációról szóló törvényt (Narodne novine br. 143/12), A fiatalok bíróságairól szóló törvényt (Narodne novine br. 84/11,

¹ egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, ÁJTK, Összehasonlító Jogi Intézet

143/12), a Jogi személyek bűncselekményekért való felelősségéről szóló törvényt (Narodne novine br. 151/03, 110/07, 45/11, 143/12). Azonban a büntetőjogi reform nem sikerült zökkenőmentesen, így az Alkotmánybíróság a Büntetőeljárásról szóló törvény több rendelkezését hatályon kívül helyezte (Odluka i rješenje U-I-448/2009, U-I-602/2009, U-I-1710/2009, U-I-18153/2009, U-I-5813/2009, U-I-2871/2009), mert azokat alkotmányellenesnek találta, illetve nem volt összehangolva az Emberi Jogok Európai Egyezményével (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_HUN.pdf). Ezért kellett módosítani a Büntetőeljárásról szóló törvényt.²

Az újdonságai között kiemelhetők a szigorúbb büntetések bevezetése. A legsúlyosabb bűncselekményekért kiírt szabadságvesztés tartama 40 évről 50 évre emelkedett a hosszú tartamú börtönbüntetés szankciójának bevezetése által [40. §. (1) bek.], a hivattal vagy felhatalmazással való visszaélés büntetése pedig 10 évről 12 év börtönbüntetésre, valamint új bűncselekményeket is meghatározott. Ezek között például a nemzeti hovatartozás szabad kifejezésének megsértése (126. §), a munkabér ki nem fizetése (132. §), a munkahelyi zaklatás (*mobbing*, 133. §), a toladó viselkedés (*stalking*, 140. §), továbbá az otthon és az üzleti helyiség sérthetlenségének megszegése (141. §), a megszegés (148. §). Büntetendő még a járművezetés ittas vagy bódult állapotban illetve a vakmerő járművezetés (például a hajókkal, jachtokkal, csónakokkal való közlekedés a tengerpart közvetlen közelében, ami veszélyezteti a fürdőzőket), a törvénytelen szerencsejátékok, a gyermek kárára elkövetett különösen súlyos bűncselekmény feljelentésének elmulasztása (kivételt a titoktartásra kötelezett személyek képeznek, mint pl. a gyóntatópapok), a jogerős bírósági ítélet végrehajtásának elmulasztása (ez esetben szankcionálandó a hivatalos vagy a felelős személy), a gyógyszerek vagy egészségügyi termékek hamisítása, a környezetszennyezés különböző esetei, a gyermek magánéletének megsértése, törvénytelen foglalkoztatás stb. Ugyanakkor a magyar Btk-tól eltérően 2013 óta Horvátországban a kábítószer kisebb mennyiségű birtoklása ki van véve a büntetőjogi felelősség alól és vétségként szankcionálják (5.000-tól 20.000 kuna összegű pénzbüntetéssel). Ellenben a kábítószergyártás, eladás és az abban való közvetítés bűncselekményért a büntetés tíz év börtönbüntetésről 12 évre felemeltetett, illetve 15 évre, ha az értékesítés iskolákba, azok közelében vagy a büntetés-végrehajtási intézményekben történik, vagy ha a büntettet hivatalos személy követi el.

A büntetéseket illetően nem kell a törvényhozó igyekezett alternatív büntetések előírásával megoldást találni a rövidebb időtartamú szabadságvesztés büntetések korlátozására azzal a céllal, hogy tehermentesítse a túlszűfolt börtönöket. Ezért olykor a szabadságvesztés büntetések helyébe pénzbüntetést vagy közérdekű munka szankciókat írt elő.³ A pénzbüntetés kiszabásánál újdonság hogy az már napi összegben kerül kiszabásra és nem a napi jövedelmekben, amit igazságosabbnak tartanak tekintettel arra, hogy nem csak az elkövető jövedelmét veszik figyelembe, hanem a saját maga és családja fenntartására szükséges költségeket is.⁴ A pénzbüntetések mértéke igen széles skálájú, hiszen harminctól háromszáz napi összeg szabható ki, nyereszkesedés esetében pedig ötszáz napi díj [a napi díj minimum húsz kuna, maximum tíz ezer kuna összegben állapítható meg – 42. § (4) bek.]. Többé nem szabható ki általános napi díj, hanem a bíróságnak azt minden konkrét esetben külön-külön kell elrendelni. Ha a pénzbüntetést három hónapon belül nem lehet behajtani, akkor a közérdekű munka lép helyébe (egy napi összeg megfelelője négy óra közérdekű munka), viszont, ha az elkövető nem járul hozzá, akkor szabadságvesztés büntetéssé változik a szankciója (négy óra közérdekű munka megfelelője egy nap börtön – 55. §).⁵

² Turković, Ksenija –Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*. Pravna biblioteka. Komentari, 10. Narodne novine. Zagreb 2013. <http://www.share-pdf.com/d2c833abb13c42a8b87e3d1cd965df1d/2013-04-18%20Komentar%20KZ%202011%20-%20radna%20skupina.pdf> (letöltve: 2014. május 5-én).

³ Milivojević Antoliš, Lana: Pogled u novi KZ i njegove značajnije promjene. In: *Policija i sigurnost*. Zagreb, godina 21. (2012), broj 2. 374-384. o. 376. o.

⁴ U. o.

⁵ U. o.

A szabadságvesztés esetében az eddig büntetési határ tizenöt évről húsz évre emelkedett, kivételesen hosszú időtartamú – örven évig terjedő - börtönbüntetés is kiszabható [46. § (2) bek.].

A feltételes szabadlábra kerülésről a bíróság dönt (59. §). Ha erre sor kerül, akkor a büntetés hátramaradt részének idejéig az elítélt ellenőrzésére sor kerül. A törvény kilenc biztonsági intézkedést ír elő, melyek közül újak: a kötelező pszichoszociális kezelés (70. §), a közeledés tilalma (73. §), a közös háztartásból való kizárás (74. §), az internethez való hozzáférés tilalma (75. §) és a büntetés letöltése utáni védő felügyelet (76. §).

III. A FIATALKORÚAK BŰNCSELEKMÉNYEI, A JOGOS ÖNVÉDELEM

A magyar Btk. (a 2012. évi. C. törvény) a 14. életévben határozta meg a büntethetőség korhatárát, de bizonyos esetekben - az emberölés alap-és minősített esete (160. §), az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés minősített esete (ha életveszélyt vagy halált okoz 164. §), a rablás (365. §), illetve a kifosztás (366. §) minősített esetének elkövetésekor a büntethetőségi korhatárt 12 évre leszállítja, feltéve, ha az elkövető rendelkezett a bűncselekmény felismeréséhez szükséges belátással.⁶ A 14 évnél fiatalabb elkövetőket Magyarország mellett büntetik például az Egyesült Királyságban, Franciaországban és Hollandiában, különösen súlyos bűncselekmények esetében Írországon is, amíg Máltán a 9-10 éves gyermekek is felelnek tetteikért.⁷

Velük szemben a horvát jogban a 14 évnél fiatalabb gyermek nem vonható büntetőjogi felelősségre, amíg a 14 és 21 év közötti elkövetővel (a törvény értelmében a 18 és 21 év közötti személy fiatal felnőtt korúnak számít) szemben a Btk. akkor kerül alkalmazásra, ha *A fiatalok bíróságairól szóló törvény* (Zakon o sudovima za mladež) nem rendelkezik másként (7. §). A horvát Btk. Kommentárjának szerzői szerint a 14 éves gyermek nem követhet el bűncselekményt, hanem csak törvénytisztító cselekményt, és ezt az állítást a német Btk. 19. § rendelkezésével is alátámasztják.⁸ Horvátországhoz hasonlóan Szerbiában 2006-ban lépett hatályba a fiatalokra vonatkozó új büntetőjogi szabályozás (Zakon o maloletnim učinicima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, "Službeni glasnik Republike Srbije" broj 85/2005.), amely a fiatalok elkövetőket (a szerbeknél is a büntethetőségi korhatár a 14. életév) elkülöníti a felnőttektől akként is, hogy ügyeikben külön kerületi bíróságok ítéleznek.⁹ Az eljáró személyek külön kiképzést kaptak, a szankciókat illetően pedig a büntetések mellett különböző nevelő jellegű intézkedések is kiszabhatók. Dragan Jovašević szerint Szerbiában a jog ezen ágazata formálisan is kikerült a Btk-ból – akár Németországban (a fiatalok büntetőjogi igazságszolgáltatásáról szóló törvény az 1974-ben elfogadott és 1990-ben módosított Jugendgerichtsgesetz alapján) és

⁶ Köhalmi László: A büntethetőségi korhatár kérdése. In: *Jogelméleti Szemle* 2013/1. szám. 83-95. o. 92. o. <http://jesz.ajk.elte.hu/kohalmi53.pdf> (letöltve: 2014. augusztus 14.). V. ö. Belovics Ervin: *A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai*. In: Belovics Ervin –Geller Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: *Büntetőjog I. – A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012. 218-288. o.; Benczúr Csaba: *Tények és gondolatok a gyermekbűnözésről*. Ügyészek Lapja 2006.4. 37-42. o.; Bogár Péter – Margitán Éva – Vaskuti András: *Kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2005.; Csemáné Dr. Váradai Erika: *A gyermek-és fiatalok áldozatok speciális megközelítése a büntető-igazságszolgáltatásban*. In: Wiener A. Imre: *Ünnepi Kötet Wiener A. Imre 70. születésnapjára*. Bibliotheca Iuridica. Libri Amicorum 16. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2005. 553-570. o.; Csúri András: *A fiatal felnőtt életszakasz büntetőjogi szabályozásának lehetőségei*. In: *Magyar Jog* 2008.4. 202-215. o.; Debreczeni Lilla: *Szükséges-e külön büntető igazságszolgáltatás a fiatalok számára?* In: *Belügyi Szemle*. 2011.11. 33-52. o.

⁷ Sajtóanyag 2013. július 1-jén hatályba lép Magyarország új Büntető Törvénykönyve Igazságos, tetterányos és következetes - az áldozatok védelmében www.kormany.hu/download/2/ff/e0000/SAJTÓANYAG.pdf (letöltve: 2014. március 7.).

⁸ Turković, Ksenija –Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*. 33. o.

⁹ Jovašević, Dragan: *Položaj maloletnika u novom krivičnom pravu Republike Srbije*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu God. 45 (2008), Broj 3 (89). 465-486. o. 465. o.

Franciaországban (Ordonnance No. 45-174 du 2. fev. 1945., kiegészítve a 2002. évi 2002-1138. számú törvénnyel) illetve Horvátországban.¹⁰

A magyar Btk-ban IV. fejezetben jelentős mértékben szélesedtek a *jogos (ön)védelem* lehetőségei, amíg Horvátországban jogos önvédelemnek a saját magát vagy más személyt ért jogtalan támadás vagy közvetlenül fenyegető támadás elhárításához feltétlenül szükséges.¹¹ Nem büntethető az, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból túllépi, illetve az ilyen személy enyhébb büntetést kap (21. §). A fenyegetés definiálható, mint a sérelem bekövetkezésének valószínűsíthető lehetősége.¹² Ez a megoldás követi a svájci Btk. 16. § rendelkezését, mely megkülönbözteti az önvédelem szükséges mértékének túllépését, mint a büntetés enyhítésének okát attól a túllépéstől, amely ijedségből vagy menthető felindulásból következett be és nem büntethető.¹³ Végszükséglet esetét sem bünteti a horvát törvény, vagyis az olyan esetet, amikor a jogtalan cselekmény azért következett be, hogy az elkövető saját, illetve más személyét menti a közvetlen és másként el nem hárítható veszélytől, feltéve, hogy ez a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett (22. §).¹⁴

A magyar jog ismeri a tevékeny megbánás intézményét (29. §), amit a horvát jog is alkalmaz a 213. § szerint a környezetszennyezésnek különböző bűncselekmények esetében (193-198. §), ha az elkövető a súlyos következmények bekövetkezése előtt önként elhárítja a veszélyt illetve az általa okozott állapotot. A törvényhozó szerint a környezet károsodása okozható gondatlanságból is, a fenti intézmény pedig lehetővé teszi, hogy az elkövetők aktívan vegyenek részt a fenyegetés elhárításában. A horvátok ezt a rendelkezést az összehasonlító jog nyomán a német Btk. 330b. §, és az osztrák Btk. 183b. §, mintájára fogadták el.¹⁵ Ugyanez az intézmény alkalmazandó a megszegyenítés (148. §) esetében (akár 360 napidíj összegű pénzbüntetéssel is sújtható és főként a bulvárlapokban megjelent írásokra vonatkozik), a svájci Btk. 174. § (4) bek. nyomán, mint fakultatív felmentési lehetőséget, ha az elkövető elismeri az általa közölt tényállások alaptalanságát és visszavonja őket.¹⁶ A megszegyenítés.

IV. BÜNTETÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK

A magyar Btk. VII. fejezete a következő büntetéseket írja elő: *a szabadságvesztés, az elzárás, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a foglalkozástól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, a kiutasítás, illetve mellékbüntetésként a közügyektől eltiltás* (33. §). A horvát jog szerinti büntetések: *a pénzbüntetés, a börtönbüntetés és a hosszú tartamú börtönbüntetés*, illetve helyettük a bíróság *közérdekű munkát* is szabhat ki, de ez utóbbi nem számít önálló büntetési nemnek (40 §). A szabadságvesztés csak főbüntetésként szabható ki, a pénzbüntetés pedig mellékbüntetés is lehet.

1) A magyar joggal összehasonlítva a büntetéseket megállapítható, hogy *az elzárás* (a magyar Btk. 46.), *a kitiltás* (57. §) a horvát szabályozásban nincs, a *közérdekű munka* (*gemeinnützige Arbeit, travail d'interet general, Community Service*), viszont igen, alternatív

¹⁰ Jovašević, Dragan: *Novine u krivičnom zakonodavstvu o maloletnicima u svetlu restorativne pravde*. In: *Temida*. Maj 2007. 15-23. o. 15. o.

¹¹ Martinović, Igor: *Trajna opasnost kao oblik istodobne opasnosti u okvirima krajnje nužde*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, broj 2/2010. 867-891. o. 869. o.

¹² Novoselec, Petar: *Opći dio kaznenog prava*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb, 2009., 206. o. V. ö. Roxin, Claus: *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, Band I, Beck, München, 2006., 731. o. Idézi: Martinović, Igor i. m. 869. o.

¹³ Turković, Ksenija –Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 45. o.

¹⁴ Babić, Miloš: *Krajnja nužda u krivičnom pravu*. Pravni fakultet u Banjoj Luci, Banja Luka, 1987. 81. o. V. ö. Jovašević, Dragan: *Nužna odbrana i krajnja nužda*, Pravni fakultet u Nišu, Niš, 2007., 216. o. Idézi Martinović, Igor i. m. 869. o.

¹⁵ Turković, Ksenija –Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 102, 132, 136, 137, 148, 173–174, 190–191. a, 213, 228, 249, 250, 253–254, 258, 265, 294, 296, 305, 309, 327–328, 367. o.

¹⁶ U. o. 203. o.

szankcióként. Nálunk ez 48 órától 312 óráig tarthat (lásd 47-48. §), a horvátoknál pedig a napi tételben megállapított pénzbüntetést vagy az egy évig terjedő börtönbüntetést a bíróság helyettesítheti a közérdekű munkával (egy napi tétel vagy egy nap szabadságvesztés helyett két óra közérdekű munkát állapíthat meg). Ha az elítélt nem teljesíti a közérdekű munkát, akkor a börtönbüntetés lép helyébe, mely legfeljebb 12 hónapig tarthat (4[. § (3) bek.]. Mindkét összehasonlításban résztvevő országban a pénzbüntetést napi tételekben (németül *Tagessatzsystem*, franciául *jour-amande*, angolul *day-fine*) kerül kiszabásra, amit sokan a legjobb megoldásnak tartanak. Magyarországon a napi tétel összege legalább egyezer, legfeljebb ötszázezer forintban, Horvátországban legalább húsz kuna, legfeljebb tízezer kuna összegben kerül kiszabásra méghozzá nálunk legalább harminc és legfeljebb 540 napi tételben (50. §), a horvátoknál pedig legalább harminc és legfeljebb 360 napi tételben, illetve az anyagi érdekből elkövetett bűncselekményeknél ötszáz napi tételben. Összehasonlításként elmondható, hogy Ausztriában a napi tétel legalább négy euró, Németországban egy euró, Lengyelországban 2,5 euró, amíg a legmagasabb napi tétel az osztrákoknál 500 euró (az osztrák Btk. 19. § (2) bek.), a németeknél ötezer euró (a német Btk. 40 § 2.), a svájciaknál pedig három ezer frank [a svájci Btk. 34. § (2) bek.].¹⁷

2) *Eltiltás a foglalkozástól* (a magyar Btk. 52-54. §) is létezik a horvát jogban, de ott mint biztonsági intézkedést (a horvát Btk. V. fejezete), amely egytől tíz évig terjedhet (71. §), ha pedig a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekményről van szó, akkor a bíróság eltilthatja az elkövetőt – akár élete végéig is - olyan hivatás vagy feladat ellátástól, amely során gyakori kapcsolatba kerül a gyermekekkel, még akkor is, ha a bűncselekményt nem hivatása ellátása folyamán követte el.

3) *Eltiltás a járművezetéstől* Magyarországon egy hónaptól tíz évig vagy akár életfogytig is tarthat (55-56. §), Horvátországban pedig egy évtől öt évig, kivételesen akár életfogytiglan is, majd a büntetés lejártá után az elítéltnak újból kell letenni a járművezetői vizsgát (72. §).

4) *A sportrendezvények látogatásától való eltiltás* a magyar Btk. szerint egytől öt évig tart (58. §), Horvátországban pedig ezt a kérdést külön törvény szabályozza.¹⁸

5) Magyarország területéről *kiutasítható* az a nem magyar állampolgár elkövető, akinek az országban tartózkodása nem kívánatos. A kiutasítás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év, ám a külföldi állampolgár végleges hatállyal is kiutasítható, ha tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítélik el (59-60. §). Horvátországban ezt a kérdést is külön törvény szabályozza.¹⁹

6) *A közügyektől eltiltás* (magyar Btk. 61-62. §) mint külön büntetés a horvát jogban nem létezik.

A magyar büntetőjog a következő intézkedések különbözteti meg: a *megrovás* (64. §), a *próbára bocsátás* (65. §), a *jóvátételi munka* (67. §), a *pártfogó felügyelet* (69. §), az *elkobzás* (72. §), a *vagyonelkobzás* (74. §), az *elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele* (77. §), a *kényszergyógykezelés* (78. §), valamint a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti *intézkedések* (a magyar Btk. 63. §). Ezzel szemben a horvát Btk. biztonsági intézkedései: a *kötelező pszichiátriai gyógykezelés*, a *kötelező függőségi gyógykezelés*, a *kötelező pszichoszociális kezelés*, a *hivatástól vagy tevékenységtől való eltiltás*, *eltiltás a járművezetéstől*, a *közeledés tilalma*, a *közös háztartásból való kiutasítás*, az *internethez való hozzáférés tilalma* és a *szabadságvesztés büntetés letöltése utáni biztonsági felügyelet* (65. §).

IV. 1. A LEGSÚLYOSABB BŰNCSELEKMÉNYEKÉRT KISZABBHATÓ BÜNTETÉSEK – A SZABADSÁGVESZTÉS

¹⁷ U. o. 68. o.

¹⁸ Zakon o sprječavanju nerada na sportskim natjecanjima Pročišćeni tekst zakona. Narodne novine Republike Hrvatske 117/03, 71/06, 43/09, 34/11. <http://www.zakon.hr/z/445/Zakon-o-sprje%C4%8Davanju-nerada-na-%C5%A1portskim-natjecanjima> (letöltve: 2014. május 3.)

¹⁹ Zakon o strancima. Pročišćeni tekst zakona. Narodne novine Republike Hrvatske 130/11, 74/13. <http://www.zakon.hr/z/142/Zakon-o-strancima> (letöltve: 2014. május 3.).

Magyarországon a szabadságvesztés büntetése lehet határozott idejű (legrövidebb tartama három hónap, leghosszabb tartama húsz év; bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt év) vagy életfogytig tartó, végrehajtására a fogházban, börtönben vagy fegyházban kerül sor (34-35. §). Az Alkotmányban is rögzített életfogytig tartó szabadságvesztés²⁰ csak azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte (41. §).²¹ Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy kizárja annak lehetőségét (TÉSZ). A törvény felsorolja mely bűncselekmények elkövetése miatt zárhatja ki a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét (44. §).²²

Horvátországban (és a volt Jugoszláviában) az új horvát alkotmány létrehozásáig 1990. december 22-ig létezett a halálbüntetés, ahogy Magyarországon is az Alkotmánybíróság 1990. október 31-én kelt 23/1990. sz. határozatáig.²³ Ezt követően a déli szomszédainknál a legsúlyosabb büntetés, a szabadságvesztés maximális időtartama pedig 20 év volt.²⁴ Ez az állapot megmaradt az 1997. évi Btk-ig, amikor 40 évben határozták meg a legsúlyosabb szankciót. Az új törvény határozott időtartamú szabadságvesztés büntetést ír elő, melynek legrövidebb tartama három hónap, leghosszabb tartama pedig húsz év, viszont a különösen súlyos bűncselekmények esetében hosszú tartamú börtönbüntetés is kiszabható (csak felnőtt korú elkövetővel szemben), melynek időtartama nem lehet rövidebb huszonegy évnél illetve hosszabb negyven évnél. Végül, kivételesen, több büntetés elkövetése esetében (ha egyenként a büntetés tartama meghaladná az ötven évet) egységes szabadságvesztés büntetesként kiszabható az ötven évig tartó börtönbüntetés (a horvát Btk. 44-46.).

A törvényt előkészítő büntetőjogászokból álló munkabizottság a legszigorúbb szankciót illetően lényegében három megoldás – az életfogytiglani börtönbüntetés, a biztonsági elhelyezés és az ötven évig tartó börtönbüntetés – közül kereste a leoptimalisabb büntetési nemet, főként tekintettel arra, hogy a 18-30 év közötti elkövetők a negyven év szabadságvesztés letöltése után ismét elkövethetnek súlyos bűncselekményt és veszélyt jelenthetnek a társadalomra. Mégsem döntött a törvényhozó az életfogytiglani szabadságvesztés mellett, hanem inkább ötven évre emelte fel a szabadságvesztés szankció tartamát. Ugyanis az 1997. évi Btk-nak 2003. július 9-iki novellájával először vezették be Horvátországban az életfogytiglani börtönbüntetést, ami ellen számos tekintélyes szerző hangját emelte.²⁵ Csak Petar Novoselec professzor tartotta jó

²⁰ Heka, László: *Ustavopravni poredak Mađarske u svjetlu Ustava iz 2011. godine*. Pravni vjesnik Osijek br 3-4., Osijek, 2013. 157-185. o., 167-168. o. (http://vjesnik.pravos.hr/preuzimanje/2013-3_4.pdf).

²¹ Lásd bővebben: Nagy Ferenc: *Hosszú tartam*. In: *Börtönügyi Szemle*, 2005/2. 7–18. o.

²² Heka, Laslo L.: *Sistem kažnjavanja prema novom mađarskom krivičnom zakonu i njegova komparacija sa srpskim i hrvatskim zakonom*. In: *Zbornik radova/Collected Papers*. Zbornik radova Pravnog fakulteta, vol. 48, br. 1, Novi Sad, 2014. 337-379. o. 358. o. (<http://scindeks.ceon.rs/article.aspx?query=ISSID%26and%2611799&page=18&sort=8&stype=0&backurl=%2fissue.aspx%3fissue%3d11799>).

²³ Tóth J. Zoltán : *Halálbüntetés: pro és kontra*. In: *Jogelméleti Szemle*, 2003/2. szám. <http://jesz.ajk.elte.hu/toth14.html> (letöltve: 2014. április 22).

²⁴ Turković, Ksenija –Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu*. In: *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu a továbbiakban: HLJKPP*. Zagreb, vol. 19, broj 2/2012. 795-817. o. 797. o. https://www.pravo.unizg.hr/download/repository/14_Turkovic.pdf (letöltve: 2014. augusztus 18.).

²⁵ Lásd: Horvatić, Mitrović/Tomičić: *II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu*, In: HLJKPP 2/2002. 586. o. („már csak egy lépés választ el bennünket az antiabolicionizmustól és a halálbüntetés bevezetésétől”); Derenčinović, Marijan, In: Mitrović/Tomičić, i. m. 587. o. („az életfogytiglani börtönbüntetés igazságtalan, elfogadhatatlan és értéktelen”); Bačić, Franjo, In: Bačić et al.: *Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona*, Zagreb, 2003. 6. o. („a novella legvitatottabb megoldása”... „tisztán politikai döntés”) és a: Mitrović/Tomičić, i. m. 586. o. („az életfogytiglani börtönbüntetést még a halálbüntetésnél is értelmetlenebb”); Kurtović, In: Bačić et al., i. m. 39-47. o. és In: Mitrović/Tomičić, i. m. 587. o. (vitatja az intézmény generális prevenció hatását); Svedrović, Marijan: *Kriminalnopolitička opravdanost promjena kaznenih sankcija s osvrtom na uvođenje doživotnog zatvora i na sustav izricanja kazne*, In: HLJKPP 2/2003, str. 361 („a módosítás tervének benyújtója nem bizonyította be, hogy a horvát állampolgárok védelme érdekében nélkülözhetetlen az életfogytiglani börtönbüntetés bevezetése, az általa közölt érvek

megoldásnak – a feltételes szabadlábra helyezés lehetősége mellett – mert azt elismeri a nyugati országok nagyobb része és a Nemzetközi Büntetőbíróság 1998. július 17-én elfogadott Statútuma (Római Statútum) is.²⁶ Az új Btk-ban a Kormány elvetette az életfogytiglani börtönbüntetés bevezetésének lehetőségét, egyebek közt figyelembe véve azt is, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésének bevezetése esetében azt igen sok bűncselekménynél kellene alkalmazni. Nem került alkalmazásra a Nyugaton ismert biztonságos elhelyezés intézménye (amelyet ismer a német Btk 66.-66b. § *Unterbringung in der Sicherungsverwahrung*, továbbá az osztrák Btk 23§, *Unterbringung in einer Anstalt für gefährliche Rückfallstäter Verwahrung* néven, a svájci Btk. 64. § 1.bis bekezdése, *internement, internamento* néven, a francia n° 2008-174 törvény *réention de sûreté* néven, az olasz Btk 215-227. § *misura di sicurezza detentiva* néven, a holland Btk 37. § *terbeschikkingstelling* néven, a norvég Btk 39c.-39f. § *forvaring* néven, a dán KZ 70. § *forvaring* néven, a 2002 évi újzélandi *Sentencing Act* 87-90. § *preventive detention, sentence of detention* néven, a kanadai Btk 753. §, illetve az USA 16 tagállama²⁷ és az ausztrál Queensland állam *Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003.* is) sem, amely a társadalomra veszélyes elkövetőket elkülöníti a társadalomtól.²⁸ Ksenija Turković és Aleksandar Maršavelski a pszichiátriai intézményben való tartáshoz hasonlítja ezt az intézményt, mivel az elkövető nincs ugyan börtönben, de szabadlábra sem helyezik, hanem végig ellenőrzés alatt marad.²⁹ Azonban a biztonságos elhelyezés intézménye felveti a visszaélés veszélyének lehetőségét is, tehát hogy valakit jogtalanul a világtól elkülönítve tartsanak. Ehelyett a horvát Btk. bevezette a biztonságos felügyelet intézményét (64. §), amelyet a büntetés letöltése után alkalmaznak az elítéltek szemben (76. §). Az alábbiakban kitérünk némely kiemelkedő jelentőségű bűncselekmény szankcionálásának bemutatására, összehasonlítására akként, hogy először a hazai büntetést mutatjuk be, majd a horvát megfelelőjét.

IV. 1. 1. AZ EMBERIÉSSÉG ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A Római Statútumok rendelkezéseivel összhangban a magyar Btk. Különös részeként a XIII. fejezetében szabályozza az emberiség elleni bűncselekményeket, melyek közül a *népirtás* tíz évtől életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, a *népirtásra irányuló előkészület* pedig két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel (142. §). Az *emberiesség elleni bűncselekmény* elkövetője tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő, az erre irányuló előkészületet pedig két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel (143. §), az *apartheid* tíz évtől húsz évig (az előkészületet öt évtől tíz évig) terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő (144. §), végül az *előljáró vagy hivatali vezető* a bűncselekmény elkövetőjével azonosan felel (145. §, V. ö. a 159. §-el).³⁰ Horvátországban a *genocidium*

---

pedig vagy nem a jogon alapulnak vagy nem elégségesek”). Az idézeteket: Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu.* 798. o. 10. sz. lábjegyzetből vettük át.

²⁶ Novoselec, Petar: *Opći dio KP-a*, i. m. 399-400. o. Idézi: Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu.* 798. o.

²⁷ A következő államokban alkalmazzák: Arizona, California, Columbia, Florida, Illinois, Iowa, Kansas, Massachusetts, Minnesota, Missouri, North Dakota, New Jersey, South Carolina, Virginia, Washington és Wisconsin. Az intézmény bevezetésének mintaként szolgált a Washington állam Community Protection Act 1990 (*Mercado, C.C.: Preventive detention of sex offenders: A comparative law perspective*, 2 Pensamiento Psicológico 9. 2006. 9). Idézi: Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu.* 801. o.

²⁸ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu.* 801. o.

²⁹ U. o. 799. o.

³⁰ Erről bővebben lásd: Heka László: *Húszéves a hágai nemzetközi büntetőtörvénysszék (ICTY)*. In: *Rovatok*. Horvátországi magyar kulturális és tudományos folyóirat. Kiadja: Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége, Pragma Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Kör Eszék, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék Eszék. 2013/2. száma, Eszék, 2013. 1-33. o. (a felettesi felelősségről 23-31. o.). V. ö. Heka László: *A Balkán országainak intézmény- és jogrendszere*. A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei. Szeged, 2013. 310-332. o. (a felettesi felelősségről 325-329. o.). Lásd még: Heka László: *A szláv államok jogrendszerei*. JATEPress, Szeged, 2008. 220-225. o. és Heka László: *Etnikai, vallási és politikai konfliktusok a Balkán térségében*. I-III. rész, III. rész: A konfliktusok

(*népirtás*) legalább tíz évtől a hosszú tartamú szabadságvesztésig büntetendő, a népirtásra irányuló *nyilvános felbujtás* pedig egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálják (IX. fejezet 88. §). Az *emberiesség elleni bűncselekmény* elkövetője legalább öt év vagy hosszú tartamú szabadságvesztéssel büntetendő (90. §), a *háborús bűn* is minimum öt év börtönnel vagy hosszú tartamú szabadságvesztéssel büntetendő azzal, hogy a *felettes* a bűncselekmény elkövetőjével azonosan felel (91. §).³¹ Egyébként a parancsnoki vagy a polgári előjáró felelősséget részletesen szabályozza a 96. §, amely előírja, hogy három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a felettes, akinek a parancsnoksága vagy irányítása alá tartozó személyek büntetteiért, ha tudta, hogy azok bűncselekmény elkövetésére készülnek, vagy azt követnek el, de ezt nem akadályozta meg vagy nem tett meg ésszerű intézkedéseket ennek megakadályozására. A horvátoknál a *terrorizmus* is az emberiesség elleni bűncselekmény között szerepel, büntetése három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha pedig a terrorcselekménynek szándékosan elkövetett emberölés miatt egy vagy több halálos áldozata van, akkor tíz évtől hosszú tartamú szabadságvesztésig büntetendő (97. §). Nálunk a terrorcselekmény a XXX. fejezetben került szabályozásra a közbiztonság elleni bűncselekmények között, büntetése tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés (314. §).

IV. 1. 2. AZ ÉLET, A TESTI ÉPSÉG ÉS AZ EGÉSZSÉG ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A magyar Btk. a XV. a horvát Btk. pedig a X. fejezetben szabályozza az élet, testi épség és egészség elleni bűncselekményeket. Magyarországon az *emberölés* elkövetője öt évtől tizenöt évig, előkészület esetén pedig egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel, ha az emberölést előre kitervelten, nyereségvágyból, aljas indokból vagy célból, különös kegyetlenséggel, hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, több ember sérelmére, több ember életét veszélyeztetve, különös visszaesőként, tizennegyedik életévét be nem töltött személy, védekezésre képtelen személy illetve idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követte el (160. §).³²

Horvátországban legalább öt év szabadságvesztés büntetéssel, illetve a súlyos emberölés esetében hosszú tartamú szabadságvesztés büntetéssel szankcionálják az elkövetőt, ha a büntettet kegyetlenséggel vagy aljas indokból követte el, ha a megölt sértett sebezhető volt kora, fogyatékosága, vagy várandósága miatt, vagy ha a megölt személy az elkövetőhöz közel állt és őt már korábban is bántalmazta (háztartásbeli, rokon), továbbá, ha az emberölést nyereségvágyból, kegyetlen bosszúból vagy más aljas indokból követi el, vagy egy másik bűncselekmény elkövetése vagy eltitkolása miatt, illetve, ha hivatalos személy ellen követi el (110-111. §). Törölték a Btk.-ból a korábbi Btk. 91. § 1. pontot, amely a gyermek vagy kiskorú emberölését szankcionálta, méghozzá azzal az indokkal úgy, hogy az emberi élet fokozása annak értéke vagy kora miatt nem egyeztethető össze a büntetőjoggal, sem az Alkotmány 21. §. 1. bekezdéssel, mely minden embernek egyforma jogot biztosít.³³ Megemlítendő, hogy a 14 évnél fiatalabb gyermek ellen elkövetett emberölésre vonatkozó magyar megoldáshoz hasonlóan rendelkezik a francia Btk. is, amely a 221-4. § 1.

---

kialakulása [221 p.] = A Pólay Elemér Alapítvány tansegédletei. Sorozatszerk.: Balogh Elemér. Szeged, 2010. 60-75.

o.

³¹ Magyarországon a Btk. 158. § szerint „az egyéb háborús büntettekről és az azok elkövetése esetén kiszabható büntetésekről az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt, az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet rendelkezik”.

³² Lásd Karsai Krisztina: *Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex Kiadó. Budapest, 2013. 309-337. o.

³³ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 165. o.

pontban életfogytiglani szabadságvesztés büntetést ír elő a 15 évnél fiatalabb gyermek megölésének életének kioltójára.³⁴

Testi sértés esetén a magyar jog megkülönbözteti a *könnyű testi sértés vétségét* (ha a sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul), amelyért az elkövető két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a *súlyos testi sértés büntettől* (ha a sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul), amelyért az elkövető három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (164. §). Horvátországban a testi sértés okozása vagy az egészség megkárosítása (beleértve a két fog elvesztését is) egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve három évig tartó szabadságvesztéssel, ha az a közeli álló személlyel (az azonos háztartásban élővel), vagy a kora (gyermek), testi vagy szellemi fogyatéka miatt különösen sérülékeny személlyel illetve várandós nővel szemben történik, vagy ha azt a hivatalos személy követi el (117. §). Súlyos testi sértés (csonttörés, több mint két fog kiverése, mélyebb vágások és más hasonló súlyos sérülés), okozása hat hónaptól öt évig büntetendő, vagy egy évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az a fent felsorolt személyekkel szemben történik, illetve ha hivatalos személy követi el, valamint egytől nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel, ha az elkövető által okozott kirívóan súlyos testi sértés veszélybe sodorta az áldozat életét vagy súlyosan megkárosította valamelyik szervét, illetve tartósan munkaképtelenné vagy reprodukcióra képtelenné tette (118. §). Egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha a fenti különösen védett személyek kárára követte el a súlyos testi sértést, illetve három évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a sérülést szándékosan okozta (119. §). Ez utóbbi rendelkezés – a szándékosság – a német Btk. 226. 2. bekezdés átvétele alapján került a horvát törvénybe.³⁵ Végül a halálos kimenetelű testi sértés esetén az elkövető három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (120. §).

III. 1. 3. AZ EMBERI SZABADSÁG ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A magyar Btk. XVIII. fejezetéhez hasonlóan szabályozza ezeket a bűncselekményeket a horvát Btk. XIII. fejezete.

a) *Emberrablás* két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az emberrablást a fiatalkorú sérelmére, bünszövetségben, fegyveresen, felfegyverkezve vagy hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy ellen követik el.³⁶ A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberrablást tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére, különösen súlyos hátrányt vagy halált okozva követik el, vagy ha az emberrablás szándékos emberölést is megvalósít (190. §). Horvátországban a büntetés hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, illetve egytől tíz évig terjedhet, ha az emberrablás fenyegetéssel történt, vagy ha kegyetlen módon követik el, továbbá az áldozatnak súlyos testi sértés okozásával, vagy azt gyermek illetve súlyos fogyatékkal élő személy sérelmére követik el. Halál okozása esetén a büntetés három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés (137. §).

b) *Emberkereskedelem* a magyar Btk. szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az emberkereskedelmet személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére, erőszakkal vagy fenyegetéssel, megtévesztéssel, a sértett sanyargatásával, hatalmi vagy befolyási viszonyal visszaélve, hivatalos személyként, továbbá bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el. A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha fiatalkorúval szemben követik el és a bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a sértett nem töltötte be a tizennegyedik életévét vagy a tizennyolcadik életévét amennyiben a bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz. Legsúlyosabban

³⁴ U. o.

³⁵ U. o. 175. o.

³⁶ Lásd Szomora Zsolt: *Az emberi szabadság elleni bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Budapest: Complex Kiadó, 2013. 388-402. o.

- öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel – büntetendő az elkövető, ha a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, vagy a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz (192. §).

A horvát Btk. 106. § egytől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel bünteti az elkövetőt, illetve három évtől tizenöt évig, ha a sértett gyermek, vagy az elkövető hivatalos személy, vagy a bűncselekményt több személlyel szemben követte el, valamint, ha bűncselekményével szándékosan veszélybe hozott egy vagy több ember életét.

c) *Kényszerszűnke* elkövetését Magyarországon egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetik, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a kényszerszűnket a sértett sanyargatásával, jelentős érdeksérelmet okozva vagy a fiatalokú sérelmére követik el (193. §), amíg a *kényszerítés* három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő (195. §). A déli szomszédainknál a kényszerítés büntett három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezt a bűncselekményt az állam csak akkor üldözi, ha azt kiskorúval vagy közeli személlyel szemben követik el illetve valamelyik más faj, vallási, nemi stb. megkülönböztetés miatt (138. §). Fenyegetés esetében a szankció egy évig terjedő szabadságvesztés, illetve három évig terjedő szabadságvesztés, ha az elkövető halál, súlyos testi sértés vagy egészség megkárosítás okozásával vagy a sértett társadalmi és egzisztenciális létének veszélyeztetésével fenyegetőzik. Hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha hivatalos vagy felelős személyt, újságírókat illetve több személyt fenyegetett meg, valamint, ha fenyegetésével a lakosság körében aggodalmat keltett (139. §).

d) *Személyi szabadság megsértése* három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a sértett fiatalokú, vagy a büntettet aljas indokból vagy célból, a sértett sanyargatásával, a védekezésre képtelen személy sérelmére, fegyveresen, felfegyverkezve, jelentős érdeksérelmet okozva vagy hivatalos eljárás színlelésével követik el. Ha mindezeket a fiatalokú személy sérelmére követték el, akkor a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés (194. §). A horvát Btk. hat hónaptól három évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti az elkövetőt, illetve egytől tíz évig, ha a sértett gyermek, ha a személyi szabadság megsértése tizenöt napnál hosszabb ideig tartott, ha kegyetlen módon követik el vagy súlyos testi sértés okozásával, valamint, ha az elkövető hivatalos személy minősítésében követi el a bűncselekményt. Végül három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha a sértett meghal (136. §).

e) *Tolakodó viselkedés (stalking)* a horvát Btk. egyik újdonsága. A bűncselekményt az követi el, aki kitartóan, hosszabb ideig követi vagy leselkedik egy – az öt kerülgető többnyire közszereplő - személy után (pl. az ún. bulvár sajtó „újságírói”), vagy vele valamilyen kapcsolatba lép, illetve szándékozik azt megtenni (akár *chat rooms* útján, vagy egyéb módon az interneten), jóllehet azt a másik személy nem kívánja, valamint, ha más módon megfélemlíti (pl. hamis információk terjesztésével az interneten) és ezzel a követett személynél aggodalmat és félelmet kelt. Az elkövető egy évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, illetve akár három év börtönnel is sújtandó, ha a fenti magatartást a házastársával, élettársával vagy gyermekével szemben követi el (140. §)

Nemi erőszak (a Btk. 197. § szerint szexuális erőszak) büntettet két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti a magyar jog, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel, ha a sértett fiatalokú, vagy ha az elkövető hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy, valamint öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel ha a sértett tizenkét évnél fiatalabb gyermek (197. §).³⁷ A horvát büntetőjogban egytől tíz évig büntetendő a nemi erőszak (XVI. fejezet, 153. §).

³⁷ Lásd bővebben: Szomora Zsolt: *Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekéről szóló XIX. Fejezetéhez*. Magyar Jog 2013. 60:(11) 649-657. o.

Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények közül (a magyar Btk. XVII. fejezete) kiemeljük a *kábítószer-kereskedelmet* két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a bűncselekményt bünszövetségben, hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, vagy a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létesítményében követik el, valamint öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel szankcionálják, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerre követik el, a Btk. 176. §), *kábítószer birtoklást* (egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha azt üzletszerűen, bünszövetségben, hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy által követik el, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, ha jelentős mennyiségű kábítószerre, öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel pedig, ha különösen jelentős mennyiségű kábítószerre követik el, végül pedig öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés szabható ki az elkövetőre, ha különösen jelentős mennyiségű kábítószerrel követi el a bűncselekményt a fiatalkorú személy felhasználásával vagy oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében (178-179. §), *új pszichoaktív anyaggal való visszaélés* egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a bűncselekményt a fiatalkorú sérelmére, bünszövetségben, hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy követi el vagy azt a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létesítményében követik el (184, 184/A, 184/B, 184/C, 184/D), *teljesítményfokozó szerrel visszaélés* (három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, vagy egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bünszövetségben követik el, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel, ha a bűncselekmény folytán fiatalkorú személy jut tiltott ilyen szerhez, 185. §).

Horvátországban a *kábítószer gyártása, előállítása* hat hónaptól öt évig, a *kábítószer forgalmazása* pedig egy évtől tizenkét évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő, illetve három évtől tizenöt évig terjedő börtönbüntetéssel, ha a kábítószerrel szellemi fogyatékosnak adja el, vagy ha az értékesítésre sor kerül az iskolában, más oktatási, nevelési intézményben, a gyermekek sportolási vagy társadalmi foglalkoztatását szolgáló helyen vagy azok közelében illetve a büntetés-végrehajtási intézményben, valamint, ha azt hivatalos személy, vagy egészségügyi dolgozó, szociális intézményben foglalkoztatott, nevelő vagy edző e minőséget felhasználva követi el).³⁸ Három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő az elkövető, ha a kábítószerrel fogyasztó személy meghal (190-191. §). *A sportban tiltott szerek jogtalan gyártása és forgalmazása* három évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, illetve hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az ilyen szert kiskorú vagy szellemi fogyatékos kapja, vagy ha értékesítésre az iskolában, más oktatási, nevelési intézményben, a gyermekek sportolási vagy társadalmi foglalkoztatását szolgáló helyen vagy azok közelében illetve a büntetési intézményben kerül sor, valamint, ha azt hivatalos személy, követi el. Három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő az elkövető, ha a tiltott szert fogyasztó személy meghal (191.a §).

A többi legsúlyosabb bűncselekmények közül a magyar Btk. XXIV. fejezete (254-261. §) felsorolja az *állam elleni bűncselekményeket: az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása* (öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő), *az alkotmányos rend elleni szervezkedés* (öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés a szankciója), *lázadás* (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, a tömegzavargás szervezője vagy vezetője pedig öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő), *rombolás* (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel, ha a rombolás különösen súlyos hátránnyal jár), *hazaárulás* (tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő), *hűtlenség* (két évtől nyolc évig,

³⁸ A rendelkezés megfelel a Kábítószerrel való visszaélést szabályozó törvény rendelkezéseivel: Zakon o suzbijanju zloporabe droga (Narodne novine 107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07 i 149/09,84/11.

háború idején öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő), az *ellenség támogatása* (tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő), *kémkedés* (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel ha szigorúan titkos minősítésű adatok kiszolgáltatásával követi el). A horvát Btk. XXXII. fejezetben rögzített állam elleni bűncselekmények közül a *hazaárulást* (340. §) legalább öt év szabadságvesztéssel bünteti, az *okkupáció vagy a megszállás elismerését* (341. §) szintén öt év börtönbüntetéssel sújtandó), az *ellenség elleni harc megakadályozását* (342. §) egytől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, az *ellenség hadseregben való szolgálatot* (343. §) háromtól tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel, az *ellenség segítségét* (344. §) egytől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, az *állam hadi vagy védelmi képességeinek gyengítését* (345. §) háromtól tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel, az *állam legmagasabb vezetőivel* – köztársasági elnökkel, a parlament elnökével, az országgyűlési képviselővel, a miniszterelnökkel, a Kormány tagjaival, az Alkotmánybíróság illetve Legfelsőbb Bíróság elnökével és az alkotmánybírával valamint a fő államügyésszel - *szembeni kényszer* (346. §) egytől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, velük szembeni fegyver használata vagy életük veszélyeztetése esetén pedig háromtól tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel, a *titkos adatok elárulása* (347. §) hat hónaptól öt évig, illetve egytől tíz évig, ha a büntetést nyereszkeskedés miatt követi el, valamint háromtól tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel a háború vagy háborús fenyegetés idején elkövetett bűncselekmény esetén, a *kémkedés* (348. §) egy évtől tíz évig, ha pedig az elkövető háború idején követi el a büntetést, akkor a büntetés háromtól tizenkét évig terjedő szabadságvesztés. Amennyiben a fenti bűncselekményeket a köztársasági elnök, a miniszterelnök vagy a Kormány tagja illetve a parlament elnöke követik el, valamint, ha a büntetést halált okozott, akkor a büntetés legalább tíz év vagy hosszú tartamú szabadságvesztés (351. §)

I. 1. 4. A VAGYON ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A vagyon elleni büntettek között a *vesztegetés* büntetése Magyarországon egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a vesztegetést bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el (290. §), Horvátországban pedig egy évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés (294. §), amíg a *vesztegetés elfogadása* nálunk egy évtől öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el, a horvátoknál pedig egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel (293. §). Magyarországon a *lopás vétség* miatt két évig terjedő szabadságvesztés szabható ki, ha a lopást kisebb értékre követik el vagy *büntett* esetében három évig terjedő szabadságvesztés, ha a lopást nagyobb értékre, védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leltre, vallási tisztelet tárgyára követik el, illetve egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a lopást jelentős értékre követik el. A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha különösen nagy értékre követik el, valamint öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a lopást különösen jelentős értékre követik el (370. §).

Horvátországban a *lopás* hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ami (az öt évig terjedő szabadságvesztés büntetés) azonos a német Btk. 242. § és a svájci Btk. 139. § rendelkezésével.³⁹ A horvát törvény megkülönbözteti a *súlyos* (nagyobb értékre elkövetett) és a *könnyű* (kisebb értékre elkövetett) *lopást*. Mivel a Btk. nem rögzíti az egyik illetve a másik lopás értékét, így a jog egységes alkalmazása érdekében a Legfelsőbb Bíróság Büntetőjogi Osztálya 2012. december 27-én hozott jogegysítő Su-IV k-4/2012-57 számú határozatában megállapította, hogy a könnyű lopás értéke az, amely nem haladja meg a 2.000,00 kuna összeget.⁴⁰ A kis értékű lopást egy évig terjedő börtönbüntetéssel szankcionálják, illetve felmenthető az elkövető, ha a sértettnek visszaszolgáltatja az eltulajdonított tárgyat, mielőtt tudomására jutott volna, hogy nyomon követik

³⁹ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 301. o.

⁴⁰ U. o. 303. o.

(228. §). Súlyos lopás egytől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha azt betöréssel-dolog elleni erőszakkal, különösen veszélyes vagy szemtelen módon követik el, vagy a tűzvész, földrengés illetve más katasztrófa helyzetet, a másik személy tehetetlenségét vagy más nehéz helyzetét kihasználva, továbbá a jelentős értékű összeg eltulajdonításával, vagy fegyver, lövedék, akna és egyéb védelmet szolgáló hadi eszköz eltulajdonításával, illetve a templomból a vallási szertartáshoz használt tárgyak, a kulturális, tudományos, művészeti és történelmi javak eltulajdonításával, fegyveresen, a hivatalos személy által követik el (229. §). A nagyobb érték meghatározásánál a Legfelsőbb Bíróság Büntetőjogi Osztályának fenti jogegesítő (Su-IV k-4/2012-57 számú) határozata megállapította, hogy ez az érték a 60.000,00 kunánál nagyobb összeg.⁴¹

A *rablás* nálunk két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagy öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a rablást fegyveresen, felfegyverkezve, csoportosan, bűnszövetségben, jelentős értékre, hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy vagy az időskorú vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a rablást különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre követik el (365. §).

A horvát Btk. a rablást egytől tíz évig terjedő börtönbüntetéssel szankcionálja, illetve háromtól tizenkét évig, ha az elkövető jelentős anyagi haszonra tett szert, vagy az elkövető fegyvert használt (230. §). A Legfelsőbb Bíróság Büntetőjogi Osztályának határozata szerint a jelentős anyagi haszon alatt szintén a 60.000,00 kunánál nagyobb összeget kell érteni.

Kifosztás büntett a magyar jogban egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a kifosztást jelentős értékre, csoportosan, bűnszövetségben követik el, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a kifosztást különösen nagy értékre, csoportosan vagy bűnszövetségben követik el (366. §),⁴² amíg a horvát jogban a *rablótámadást* egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetik vagy három évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az elkövetés során fegyvert vagy veszélyes eszközt használtak. A horvát jogban a „*rabló lopást*” egytől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, illetve háromtól tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetik, ha az elkövetésnél fegyvert használtak (231. §).⁴³

Magyarországon az *orgazdaság* két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha az orgazdaságot kisebb értékre követik el, illetve három évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot nagyobb értékre, védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra, műemlékre, régészeti lelőhelyre vagy régészeti leletre követik el, továbbá egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot jelentős értékre vagy nagyobb értékre üzletszerűen követik el, valamint két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot különösen nagy értékre vagy jelentős értékre üzletszerűen követik el, illetve öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot különösen jelentős értékre vagy különösen nagy értékre üzletszerűen követik el (379. §).

Horvátországban a büntetés két illetve három év szabadságvesztés, vagy hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a tárgy értéke nagy (hatvan ezer kunánál magasabb), valamint egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a tárgy értéke kisebb 2.000 kunánál (232. §).

Sikkasztás vétség miatt a magyar jog két évig terjedő szabadságvesztést szab ki, ha a sikkasztást kisebb értékre követik el, vagy *büntett* miatt három évig terjedő szabadságvesztést, ha a sikkasztást nagyobb értékre követik el, továbbá egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztést, ha a

⁴¹ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 303. o.

⁴² Lásd Szomora Zsolt: *A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Budapest: Complex Kiadó, 2013. str. 754-765. Isti: *A vagyon elleni bűncselekmények*. In: Krisztina Karsai (szerk.) *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Budapest: Complex Kiadó, 2013. str. 766-806.

⁴³ Heka, Laslo L.: *Sistem kažnjavanja prema novom mađarskom krivičnom zakonu i njegova komparacija sa srpskim i hrvatskim zakonom*, 369. o.

sikkasztást jelentős értékre, bünszövetségben, közveszély színhelyén, üzletszerűen, illetve a védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre követik el. A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha azt a fentiek szerint különösen nagy értékre követik el, vagy öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a sikkasztást különösen jelentős értékre követik el (372. §).

A horvát Btk. hat hónaptól öt évig terjedő börtönbüntetéssel szankcionálja a sikkasztást, vagy egy évtől nyolc évig terjedő börtönbüntetéssel, ha azt nagyobb értékre követik el (233. §).

Rongálás a hazai Btk.-ban *vétség* esetében egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, *büntett* esetén pedig három évig terjedő szabadságvesztéssel, ha a rongálás nagyobb kárt okoz, s az elkövető védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet, vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet vagy sírt rongál meg. Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, ha a fentiek rongálása jelentős kárt okoz, vagy azt robbanóanyag vagy robbantószer felhasználásával követik el, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen nagy kárt okoz, vagy öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az különösen jelentős kárt okoz (371. §).

A horvát törvény két év szabadságvesztéssel szankcionálja a firkálással okozott rongálás elkövetőjét, a német. Btk 303 § és az osztrák Btk. 126. § nyomán, amíg a svájci Btk. még szigorúbb és három év szabadságvesztéssel sújtja az ilyen elkövetőt.⁴⁴ Hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha a rongálást aljas indokból követte el vagy jelentős kárt (60 ezer kunánál magasabb összegűt) okozott (235. §).

Csalás vétség miatt a jogrendünkben két évig terjedő szabadságvesztés a büntetés, vagy három évig terjedő szabadságvesztés, ha a csalás nagyobb kárt okoz, vagy azt bünszövetségben, közveszély színhelyén, üzletszerűen követik el. A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a fentiek szerint követik el és a csalás jelentős kárt okoz (373. §).

Horvátországban a csalás hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, vagy egy évtől nyolc évig, ha a csalás jelentős vagyoni hasznot (60.000 kunánál nagyobb) hozott vagy jelentős kárt okoz (236. §).

Zsarolás a magyar Btk. szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha azt bünszövetségben, az élet vagy a testi épség elleni, illetve más hasonlóan súlyos fenyegetéssel, hivatalos személyként, a hivatalos megbízás vagy minőség színlelésével követik el (367. §).

Horvátországban a zsarolást hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetik vagy egy évtől nyolc évig terjedő börtönbüntetéssel, ha a zsarolás jelentős vagyoni hasznot (60.000 kunánál nagyobb) hozott vagy jelentős kárt okoz, illetve egy évtől tíz évig terjedő börtönbüntetéssel, ha az elkövető személy elleni erőszakot alkalmazott vagy *az élet vagy a testi épség elleni fenyegetést tett*. Három évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha fegyvert használ, jelentős vagyoni haszonra tesz szert (60.000 kunánál nagyobb) vagy jelentős kárt okoz, végül pedig három évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha az elkövetés során több személy élete vagy testi épsége ellen fenyegetést tett vagy a nagy társadalmi jelentőségű épületek (áruházak, disco-clubok, történelmi értékű épületek felrobbanása, tűz okozása, repülők vagy más tömegközlekedést végző forgalmi eszközök lelövése stb.) súlyos megrongálásával fenyegetőzött (243. §). Ez a rendelkezés bevezette a horvát jogba az ún. rabló zsarolást, amelyet ismer a német Btk. 255. § és a svájci Btk. 156. § (3) bek., vagyis az „egyszerű” zsaroláshoz képest ezen esetben az erőszak és a fenyegetés az emberi életre és testre irányul, tehát nem a dologra, mint a rablásnál jöllehet itt nem tulajdonítják el másnak a tárgyát.⁴⁵

Uzsora-bűncselekmény büntett Magyarországon három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vagy egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel, ha azt bünszövetségben vagy

⁴⁴ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar (ured.): *Komentar Kaznenog zakona i drugi izvori novoga hrvatskog kaznenog zakonodavstva*, 306. o.

⁴⁵ U. o. 314. o.

üzletszerűen követik el (381. §), Horvátországban pedig az uzoraszereződés (amely nem csak pénzkölcsönökre vonatkozik, hanem akár lakásbérletre, foglalkoztatásra is) megkötésénél az uzorást három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetik, illetve egy évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, ha az elkövető üzletszerűen foglalkozik az uzora-szerződésekkel (242. §). E rendelkezésnél is a német [291. § (2) bek.], az osztrák [154. § (3) bek. és 155. § (2) bek.] és a svájci Btk. [157. § (2) bek.] szolgáltak mintául.⁴⁶

V. ZÁRSZÓ

Az 1995-2012 közötti időszakban elítéltek statisztikai adatainak böngészése alapján elmondható, hogy Horvátország a magas rátájú európai országok közé sorolható.⁴⁷ Alacsony arányú az elítéltek száma azon országokban, amelyekben a százezer főre nyolcvannál kevesebb elítélt jut (Izland, Finnország, Szlovénia, Svédország, Norvégia, Dánia, Svájc), átlagosnak nevezhetők ezek az államok ahol ez a szám száz főnél nem több (Németország, Hollandia, Írország, Belgium), majd a magas rátájú országok között (100 és 150 elítélten száz ezer főre) - Franciaország, Ausztria, Olaszország Görögország és Ciprust követően - található Horvátország is.⁴⁸ Mögötte vannak még a nagyon magas rátájú országok (ide tartozik Magyarország is), illetve az extrém rátájú Közép-Kelet-európai országok. A déli szomszédoknál a honvédelmi háborút (így nevezik az ország 1991. június 25-én kikiáltott függetlenség után kirobant és a megszállt területeinek 1995-ben bekövetkezett visszafoglalásáig tartó horvátországi fegyveres konfliktust) követően felfedezhető az említett ráta jelentős növekedése, így 1995-ben 55, 2003-2005-ben 68, 2008-2010-ben 107, 2011-2012-ben pedig 115 elítélt volt százezer főre, Magyarországon pedig 1995-ben 120, 1997-1998-ben 135, 1999-ben 150, 2003-2005-ben 164, 2009-2010-ben 153, 2011-2012-ben 173, jelenleg pedig Nagy Ferenc professzor szerint jelenleg már 177 elítélt jut százezer főre.⁴⁹

Mindkét ország küszködik a börtönök túlterheltséggel, így például az 1100 fogvatartott befogadására képes szegedi börtönben 2013. január 25-én 1521 elítélt volt elhelyezve, vagyis a terheltség 138%-os volt, és azt már nem lehet növelni.⁵⁰ A Horvát Köztársaságot a Kínzást és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmódot vagy Büntetést Megelőzni Hivatott Európai Bizottság (CPT) már többször felhívta, hogy találjon megoldást a büntetés-végrehajtási intézetek túlterheltségére, amely 2012. október 29-én átlagban 125,22% volt (Bjelovar börtönében ez az arány 211,32% volt).⁵¹ A törvényhozó igyekezett ezt a problémát részben megoldani az ún. alternatív büntetések (közérdekű munka, feltételes ítélet, különböző kötelezettségek, védelmi felügyelet, biztonsági intézkedések) minél szélesebb körben való alkalmazásával, illetve a rövid időtartamú büntetések jelentős redukálásával, valamint az államügyész és a vádlott közötti vádalku

⁴⁶ U. o.

⁴⁷ Lásd <http://www.prisonstudies.org/info/worldbrief>; Eurostat: *Statistics in focus*, 36/2009. Közli: Nagy Ferenc: *Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönnépességről*. Börtönügyi Szemle 2013/1. 14. o.

⁴⁸ Lásd Karsai Krisztina: *Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex Kiadó. Budapest, 2013. 309-337. o.

⁴⁹ Kensey, A. –Tourmier, P.: *Prison population inflation, overcrowding and recidivism: the situation in France*. European Journal on Criminal Policy and Research, 7/1999. 108. o. Közli: Nagy Ferenc: *Gondolatok a hosszú tartamú szabadságvesztésről és az európai börtönnépességről*. 13. o. 54. sz. lábjegyzet.

⁵⁰ Az elítéltek számának alakulásáról az 1999.–2005. időszakban lásd: *A Büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtókapcsolatok Osztálya, Budapest, 2006. 63. o.; A 2006.–2008. időszakban történt alakulásról lásd: *Évkönyv 2008*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtó Irodája, Budapest, 2009. 8. o.; a 2009–2011. években történt alakulásról pedig lásd: *Évkönyv 2011*. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Sajtó Irodája, Budapest, 2009. str. 21. Közli: Kiszely Pál: *Merre tovább, magyar életfogytiglan? Az extrém hosszú ítéletek végrehajtásának tapasztalatai a Szegedi Fegyház és Börtönben*. Börtönügyi Szemle 2013/1. 47-57. o. 48. o. 4. sz. lábjegyzet.

http://www.bvop.hu/download/bortonugyi_szemle_2013._1._szam.pdf/bortonugyi_szemle_2013._1._szam.pdf (letöltve: 2014. március 7.). V. ö. Kiszely Pál –Nagy István: *Az idő rabságában. A hosszú időre ítélt büntetés-végrehajtási helyzete a Szegedi Fegyház és Börtönben*. Börtönügyi Szemle, 2012. 3. sz. 1-16. o.

⁵¹ Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu*. 803. o.

esetében a büntetés csökkentésével, mindezt tekintettel arra is, hogy gazdaságilag is például a közérdekű munka kevesebb terhet jelent az állami költségvetés számára, mint a fogvatartás a büntetésvégrehajtási intézetben.⁵²

A törvény alkalmazása folytán bebizonyosodik, hogy az elért célok megvalósulhatnak-e, ami természetesen érvényes a magyar Btk-ra is.

---

⁵² Kokić Puce-Kovčo Vukadin: *Izvršavanje alternativnih sankcija u Republici Hrvatskoj*, HLJKPP 2/2006. 763. o. Közli: Turković, Ksenija – Maršavelski, Aleksandar: *Reforma sustava kazni u novom Kaznenom zakonu* 803-804. o.